

utilsigtet, at den sidste tekstsider slutter midt i en sætning.

På grund af den omfattende og omhyggelige notificering har værket som materialesamling værdi for historikere, der nærmere vil beskæftige sig med denne side af de danske forbindelser med Grønland. Der kan uddrages kronologisk dækkende oversigter over de

skiftende selskabers omsætning og overskud, brydning, udskibning, forarbejdning, anvendelse og salg af kryolit. Selskabernes vinkel på de talrige koncessionsforhandlinger med staten er udførligt gennemgået ud fra selskabernes arkiver med en ikke ringe forståelse for deres taktiske situation.

Axel Kjær Sørensen

DET 20. ÅRHUNDREDE

Erik Ninn-Hansen: *Christmas Møller – en stridsmand i dansk politik*. (Munksgaard, 1991). 208 s.

Da jeg for et par år siden sad på rigsarkivet travlt beskæftiget med mit speciale, efterlyste jeg en række pakker med Christmas Møllers taler. Jeg erfarede nu, at pakkerne lå på den anden side af Rigsdagsgården – ovre på Christiansborg hos folketingets daværende formand, Erik Ninn-Hansen. På denne lidt kringlede måde fik jeg anelse om, at Ninn-Hansen var i færd med at arbejde på et værk om de konservatives store fører, politikerens Christmas Møller.

Derfor må jeg også gå ud fra, at Erik Ninn-Hansen har bestræbt sig på ud fra et omfattende materiale at beskrive sit beundrede forbillede fra sine unge år. Ja, Ninn-Hansen fortæller endog, at det var p.g.a. hans beundring for Christmas Møller, at han selv meldte sig ind i Det konservative Folkeparti for 50 år siden. Set fra en faghistorisk vinkel er det derfor lidt ærgerligt, at læseren hverken får en litteraturoversigt eller anden anvisning over det benyttede materiale til denne biografi.

Ninn-Hansens biografi om Christmas Møller er dog et ganske udmærket stykke arbejde. Ninn-Hansen skriver godt,

og man fornemmer, at han er ganske velbevandret i Det konservative Folkepartis tidlige historie. Ninn-Hansen udnytter også sit personlige kendskab til familien omkring Christmas Møller til at give en skildring af de mere personlige sider af den kendte politiker.

Ninn-Hansen griber biografien kronologisk an, og man lærer derfor fra begyndelsen Christmas Møllers store lærermester Aage Kidde at kende, ligesåvel som Ninn-Hansen med rette lægger stor vægt på Studenterforeningen som en datidig udklækningsanstalt for vorde politikere. Vi gennemløber Christmas Møllers karriere efter indvælgelsen i folketinget i 1920 og især efter at han fik posten som forretningsfører i 1923. Ninn-Hansen slår også fast, at det var som organisator, at Christmas Møller i særdeleshed beviste sine uovertrufne evner indenfor partiet. Christmas Møller får desuden æren for, at D.k.F. i den grad blev så velorganiseret og demokratisk i 30'erne, selvom partiets ungdomsorganisation og enkelte medlemmer af partiet lod sig påvirke af bevægelserne syd for grænsen. Biografien rundes af med en skildring af de bevægede grundlovsforhandlinger indenfor partiet 1937-39 og folkeafstemningen i 1939, der medførte Christmas Møllers afgang som formand for par-

tiet. Og her slutter så mere eller mindre bogen! På de sidste 23 sider klares i et lyntempo 9. april, Christmas Møllers' kortvarige ministerperiode i 1940, flugten til Storbritannien i 1942, tiden i London indtil 1945, tabet af sønnen »Lille-John«, hjemkomsten til Danmark, udenrigsministerposten i befrielsesregeringen, Sydslesvig-politikken og endelig hans bratte og overrumplende død 13. april 1948 få dage efter hans udmeldelse af D.k.F. Unægtelig en mundfuld, men det skøjter Ninn-Hansen således i hast henover.

Der er aldrig før blevet skrevet en egentlig biografi over Christmas Møllers liv, og derfor er Ninn-Hansens forsøg et kærkomment bidrag, men det forekommer mig, at Christmas Møllers retfærdighedssans tildeles en for stor betydning i bogen. Der er ingen tvivl om at Christmas Møller var en stor demokrat ud ad til, men ind ad til – i partiet – nærer jeg en vis skepsis for hvor demokratisk Christmas Møller egentlig var. Hans egen vej til formandsposten var ikke altid lige uangribelig, og det er også ganske betegnende for Christmas Møllers stil, at da han måtte afgive bl.a. gruppeformandsposten i 1939, forsøgte han at anvende Henning Hasle som stråmand.

Bogen savner også en mere entydig konklusion på Christmas Møllers indsats i dansk politik, hvor hans praktiske resultater egentligt var ret spagfærdige.

Ninn-Hansen har skrevet en læseværdig bog, som giver et udmærket overblik over Christmas Møllers liv og levned, og derfor er den som oversigt virkelig velegnet. Men den føjer intet nyt til personen og politikerens Christmas Møller. Fra et analytisk og mere dybdegående perspektiv må faghistorikeren hellere anvende eksempelvis Erik Rasmussens artikel »Christmas Møller og P. Munch« pp. 161-184 i Festskrift til Troels Fink (1982) eller Wilhelm

Christmas-Møllers »Christmas Møllers politiske læreår« (1983). Jeg vil derfor med spænding se frem til Wilhelm Christmas-Møllers fortsættelse af sin biografi.

Bo Beier Thorup

Ole A. Hedegaard: *En general og hans samtid. General Erik With mellem Stauning og kaos.* (Thorsgaard, 1990). 415 s.

Forfatteren er officer og har skrevet en biografi af en af sine mest farverige kolleger, general With, der var hærchef i årene 1931-1939.

I denne periode indledtes omstillingen af den socialdemokratiske forsvarspolitik, og som titlen antyder, er bogens hovedemene den indflydelse, With bl.a. gennem sit nære forhold til Stauning øvede på denne proces. Konklusionen er, at skønt ydre forhold som Hitlers magtovertagelse og grænserøret var betydningsfulde, virkede Withs stædige bearbejdelse af statsministeren og de unge partifolk i det mindste som en katalysator. Denne aktivitet er indgående belyst med inddragelse af Erik Withs omfattende privatarkiv.

Som biografi er bogen ganske vellykket, da det tegner et levende billede af hovedpersonen. Mindre vel betænkt er forsøget på at skildre tidens problematik i sin helhed. Resultatet heraf er blevet summarisk, for ikke at sige overfladisk. Navnlig overses det, at det forsvarspolitiske problem jo ikke var at erkende faren fra det nazistiske Tyskland, men at finde måder at imødegå den på. P. Munch og de radikale har fået tildelt skurkens rolle. Men også i Socialdemokratiet og for den sags skyld andre partier var man sig bevidst, at de geografiske forhold gjorde et forsvar vanskeligt, og at Danmark stod uden